

РОЗВИТОК ТВОРЧОСТІ В ПРОЦЕСІ ОТРИМАННЯ ОСВІТИ – УМОВА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Інститут європейських досліджень НАН України

У статті досліджується феномен творчості стосовно до особливостей сучасної освіти та наукової діяльності

Вступ

Безумовно, в житті і роботі кожного зберігається величезна кількість трудових операцій, пов'язаних переважно з різноманітними виконавськими функціями. Проте завдання чергової кардинальної техніко-технологічної і соціально-економічної модернізації країни при загальному русі світу до шостого технологічного устрою вимагають готовності до творчості в постійно змінних зовнішніх умовах[1-2]. Більш того, навчальні підходи, орієнтовані на контроль використання виконавських навиків студентів, можуть не спрацювати в умовах, коли основний результат в виробництві має приносити творча активність[3-7]. Відчужена ж праця часто-густо пригнічує ініціативу. Орієнтація переважно на неї після хвиль науково-технічної революції може забезпечити отримання лише найменш цінних функцій, що легко передаються автоматом. Тому освіта передбачає активну участь у формуванні сучасних і наукового світогляду, і наукової культури, а також відповідний могутній виховний аспект. Причому для викладача абсолютно недостатньо передавати готове знання. Особливо цінним стає демонстрація особистим прикладом процесу творення нового: "який піп – така й молитва, яка лампадка – таке й світло" зазначене і визначило мету статті.

Основна частина

Зростає й регулятивна роль різноманітних інформаційних упливів. Відтак для успішного проведення нової модернізації необхідно вийти на т.зв. "світові стандарти" швидкості і обсягу отримання об'єктивної інформації, забезпечити її доступність і якість. Інтернет не тільки надає море інформації та допомагає ідентифікації першоджерел. Він загострює проблему інформаційного шуму і відбору потрібного, полегшує підтасовування фактів під потрібний ряд. Тим самим нове звучання отримує формула Геракліта "багатознання розуму не навчає"; зростає цінність базових знань і методології пошуку і розвитку творчості, що дозволяють відібрати індикатори, а також здібності створити нове.

Своєчасне оволодіння новим рівнем інформаційних технологій дарує своєрідну економічну, соціальну і політичну "премію" – і навпаки. Невміння відреагувати належним чином на черговий етап НТР вплинуло на крах одного з визначених індустріальних лідерів – СРСР. Як відомо, ще в 60-ті роки ХХ століття Японія і низка інших азійських країн змогли здійснити стрибок у розвитку саме завдяки підвищенню якості роботи з інформацією, розвитку інформаційного менеджменту і розповсюдженню ділових мереж. США в 80-ті також добилися успіхів саме на базі

електронно-інформаційних технологій. Втім поширення "віртуального світу", уявних і фіктивних форм соціальності створює умови, здатні народжувати явища, які можуть погрожувати світу реальному. Так, до одного з чинників фінансово-економічної кризи фахівці відносять відрив процесів фіктивно-віртуальних від реальних. Водночас зростає база застосування технік здійснення "м'якого" регулювання – практик поєднання потенціалу відповідних динамік (зокрема, через принципи відплатності, перетворених форм, уявної соціальності автоматів та регуляторів поведінки людей відчуженого світу, кластери регулювання діяльністю м'яко інтегрованих структур) та здійснення спрямованих управлінських дій. Взагалі віртуальний світ є потрібним для впливу на реальний, а не для повного відходу в ілюзію (але розвиток певних тенденцій може привести до цього). Тим більше сьогодні формування інформаційної моделі мислення є основою затвердження ефективної соціально-економічної моделі розвитку суспільства, забезпечення гідного місця країни у післякризовому "порядку денному"[8-12].

Причому в Україні, за даними Інституту економічного прогнозування НАНУ, підприємства третього, зовсім не передового технологічного устрою, виробляють близько 60% загального об'єму промислової продукції, а їх частка в інвестиціях – 75%. Підприємства вищого технологічного устрою проводять менше 40% продукції, а їх частка в інвестиціях – близько 20%. П'ятий же технологічний устрій (зв'язаний, зокрема, з розвитком мікроелектроніки, інформаційних технологій) охоплює лише приблизно 5%. Тобто структура інвестицій не тільки не сприяла прогресивним економічним зрушенням, а, навпаки, погіршувала структуру економіки, забезпечуючи переваги для розвитку нижчих технологічних устроїв[13]. При цьому, відповідно до аналізу, приведенного у відомій доповіді Г.Малінецького[14], саме підготовка національних економічних комплексів до входження в шостий технологічний устрій сьогодні – суть і змін їх конкурентоспроможності, і багатьох змін у навчально-педагогічній діяльності. В цій ситуації концепція "рефлексивною модернізації" як раз і передбачає, що модернізація стає "рефлексивною", коли руйнуються базові принципи модерну, здійснюються "структурні цілі трансформацій", невідкладно контролю і прогнозу. Ці трансформації йдуть під впливом таких чинників, як переорієнтація з матеріальних цінностей на постматеріальні, формування "суспільства знання", децентралізація влади і управління. Водночас визначити вектор розвитку – це, в першу чергу, встановити

спрямованість трансформацій та «спускові гачки» бажаних процесів, створити сприятливе для змін соціальне середовище. Безперечно, величезне значення має відношення суспільства до творчості. Проте якщо в роки перебудови активно критикували засилля виробничої і трудової тематики в художній літературі і кінематографії, то сьогодні частіше можна спостерігати, як численні серіали демонструють відсутність зв'язку між якістю життя і участю в праці, тиражують ідеали життя "офісного планктону". Тим часом для успіху нової модернізації потрібні не споживачі, а творці. Відтак, природно, стратегії інноваційного розвитку та формування інформаційного суспільства – дві підстави займання країною гідних позицій під час переходу до шостого технологічного устрою. Отже важливим для підйому суспільства також є, з одного боку, поширення доступу творців до управління ресурсною базою, з іншого, – піднесення загального рівня добробуту народу. Отже, для підвищення організаційної культури науково-дослідної діяльності має передбачати, що всебічність творчого розвитку – не оволодіння всіма видами праці, а засвоєння всіх боків діяльності. Позитивний зміст «звільнення праці» полягає в збігу якостей індивіда як суб'єкта праці та історії; гармонія його – не сума знань про все, а пошук істини, відтворення в собі ідеалу, тотожності з природою, самим собою. Тобто творчість має потенціал подолання антагонізму людської суті та існування. Наукова творчість заперечує примушування. Людям необхідно поважати в себе особистість. Їм важливо усвідомлювати, що вони не просто виконують зовнішні вимоги, а втілюють власну волю.

Відтак, безперечною умовою перетворення науки на впливовий чинник розвитку економіки та суспільства в цих умовах є створення повноцінної системи здобування та розповсюдження нового знання, інноваційної структури та адекватне використання інформаційних потоків, забезпечення при цьому випереджаючого засвоєння дійсності теорією. Як відомо, Україні потрібна системна всебічна модернізація та прагматичний захист стратегічних інтересів, зокрема, через створення інноваційних кластерів у сфері високих технологій та потужної підтримки перспективних національних проектів. При наявності міцних та легкодоступних масивів інформації різко зростає цінність методології відбору потрібного та здібностей до творчості. Наука створює додаткові можливості рефлексивної модернізації країн пострадянського транзиту: новітність соціально-економічного укладу полягає у тому, що він часто ґрунтується на продуктивності розумової праці, на знаннях, що втілені у новітніх технологіях. Американський аналітик Д.Сакс ще кілька років тому в журналі *The Economist* відзначав, що карту світу треба розмежовувати за ознакою не ідеології, а технологічного розвитку. І нинішня могутність країн (насамперед, США) зв'язується не стільки з ослабленням конкурентів (розпадом комуністичної системи, кризовими явищами в японській економіці), скільки з розповсюдженням американських культури і цінностей, а також виробництва і розповсюдження

нових інформаційних та комунікаційних технологій[15]. Умови історичного виклику інноваційного типу соціально-економічного розвитку передбачають відповідь у вигляді постійного оновлення знань, регулярної праці в цьому напрямку. Коли середовище та технології змінюються кардинально і стрімко, то отриманого в школі та вищому навчальному закладі «запасу міцності» вже не достатньо. Необхідною стає система безперервного навчання. І соціально-економічні, і техніко-технологічні умови увесь час трансформуються та, відповідно, перестають бути опорою для здійснення вибору. Відтак, зростає роль праці як з вироблення нових підходів, знань, цінностей, так і з розповсюдження них. Водночас регулювання творчості має власний діапазон ресурсів.

Мотиви наукової творчості багато в чому відрізняються – тому передбачають і відповідні зміни в управлінні спеціалістами зі сфери *research & development* (досліджень та розвитку). Разом із тим, як і раніше, важливим мотиватором залишається збереження умов, зв'язаних із відкриттям для співробітників особисто значущої перспективи, підняттям своєї конкурентоспроможності, зміцненням зв'язку між долею структури і співробітника, врахуванням психологічної комплекментарності і т. д. Для цього потребують розвитку та реалізації сутнісні сили людини – абсолютні біосоціальні можливості людини як члена суспільства, суб'єкта діяльності і суспільних відносин – за своєю природою є родовими, будучи мірою, засобом інтеграції індивідуального в соціальне. Відрізняючись формами особистого існування, сутнісні сили людей мають загальне джерело і суспільний зміст. Особливістю родових сил людини є те, що, з одного боку, вони – суспільний, передусім, виробничий рівень індивідуальних сутнісних сил, з іншого – необхідна характеристика будь-якого рівня їх, що в загалом дозволяє охарактеризувати родові сили як суспільний зріз сил сутнісних і атрибутивний рівень особистості. Невірно як зводити родові сили лише до відособленої частини сутнісних, так і не помічати їх відмінних рис: фундаментальності, атрибутивності, соціальності, тісного зв'язку з виробничими відносинами. Біологічне не витісняється із сутності людини, але в родових силах, по-перше, приватне перетворюється на носія загальної ознаки (суспільство – субстанція, індивід – акциденція), по-друге, біологічний рух знятий і опосередкований суспільним. Структура людини не зумовлена інстинктивно, "відкрита", не завершена, дає простір компенсаційності та варіативності розвитку, вимагає постійності соціальних зв'язків. Відповідна ж якість на більш високому рівні виявляється у цивілізації в цілому: лише різноманітне цілісно. Суперечність сутнісних сил (насамперед, здібностей і потреб) розгортається через соціальні конфлікти. Якщо внутрішня характеристика сил – їх раціонально-емоційна визначеність, то зовнішня – єдність речового змісту, форм речових і суспільних.

Варіантом реалізації родових сил стає

відчуження, потенційна можливість якого закладається зовнішнім стосовно до кожної конкретної людини характером, природи речей і людей; але сам цей зовнішній характер є історичним. Відчуження поєднує нейтральне до оцінки людьми положення, зв'язане із закономірним процесом підвищення їх індивідуальної відособленості, з негативно оцінюваним руйнуванням особистості. Перший момент (так зване "позитивне" відчуження, байдуже відчуження) – необхідність розгортання сутнісних сил, їх самовизначення як джерела додаткової соціальної сили, змісту загального багатства і передумови суспільної праці, є основою переходу від привласнювальної діяльності до виробничої праці. Другий момент (відчуження у вузькому сенсі) – засвоєння суспільством лише незначної частини людського потенціалу, яка відбирається випадково, стихійно. Комплекс відносин відчуження формується на матеріально-речовому, соціально-матеріальному і соціально-ідеальному рівнях, фіксуючи якість взаєморепрезентації об'єктивних і суб'єктивних феноменів. Коли "жива" діяльність додаткова до колишньої, сучасної і майбутньої праці інших членів суспільства, а сенс її визначається сукупною працею, то людина відноситься до світу наочності спочатку через сукупну працю і тільки тоді – через свою "живу". Для індивіда як випадкового все оточення – чуже, відновлення ж цілісності людини потребує перетворення світу інобуття не на чуже, а на своє, на засіб втілень усіх здібностей у дії. Дорефлексивна свідомість замінює правду сутнісного буття правдоподібністю світу ілюзій, тієї другої реальності "власного світу", що породжується фетишизмом самого буття. На матеріально-речовому рівні діяльність вже входить у сутність людини, є потребою, але розвиток тієї ж потреби на соціально-матеріальному рівні ускладнений закономірностями відчуження, що заважає структуризації соціальної сутності людини, додає їй зовнішнього характеру. Феномени праці продуктивної, абстрактної, соціально неоднорідної виникли як етапи становлення суспільно розподіленої і закріпленої. Обмеження сфери діяльності при комбінуванні продуктивних сил в суспільні при випадковому способі розпредмечування конкретного поєднання сутнісних сил реалізується не як соціальний розподіл діяльності людей, а як суспільний розподіл праці. Він містить спеціалізацію (розділення на рівні речової, а не соціальної форми), але не зводиться до неї, диктує недоступність повноти засвоєння праці.

Відтак, відмінності наукової творчості від відчуженої праці (в конвеєрному виробництві та/або підневільної діяльності) є величезними – як і відповідні управлінські чинники людської поведінки. Етапами становлення діяльності і виступають: інстинктивна (що привласнює, передлюдська); відчужено-фетишизована; творча. Самодіяльна творчість виникає в передісторії людства, але не знаходить там собі адекватної підстави, а творча активність – каналів перетворення на творчу

діяльність. Тому творчість залишається загальною лише ідеально, реально відтворюючись як особлива. Нині ж створюються передумови для закріплення, творчості як конкретно-загальної в єдності і взаємопереході ідеального й реального. Функцією ідеального стає підтвердження істинності реального, що перейшло від буття в собі (потенції) до буття для себе (діяльності) і розгорнулося в систему відносин суб'єкта творчості до активності, суспільства (і за допомогою цього – до праці), суспільства – до суб'єкта творчості, між суб'єктами творчості, між локальними соціальними групами і творцями. Тільки вихід на вищий рівень творчої самодіяльності веде до перетворення всього часу особистості на час розвитку, знищуючи тим самим його ділення на вільний робочий, діяльності – на споживання і виробництво. Виразом відношення учасників праці стає їх творча активність. Відносини відчуження розгортаються за схемою "необхідність – свобода – необхідність", творчості – "свобода – необхідність – свобода".

Самодіяльна творчість знімає відчужену працю: зберігає позитивне, (ефективність в широкому сенсі), знищує негативне (руйнуюча іпостась), здійснює перехід на вищий, якісно новий рівень, де активність суб'єкта діяльності є сутністю, активна діяльність – існуванням, а творчість як вільна самодіяльність – явищем. Проте обертання основи веде до того, що в людському суспільстві вже творча активність може відноситися до вільної самодіяльності як до сутності. Відчуження – втрата цілісності соціально розділеним індивідом, творчість – забезпечення її. Якщо відчужена праця містифікує природу самої праці, її продуктів і результатів із-за підпорядкування закономірностям відчуження, то свободна творчість прямо демонструє свою сутність процесу всебічного універсального розвитку людини. Тому результат відчуження – речові форми свідомості і економічний фетишизм, творчості – рефлексія мислення. Відтак, відчуження формує відчуженість людини, соціальну пасивність (а то і кримінальну ініціативу), творчість – відчуття господаря і соціальну активність. Творчість – прямий, універсальний для кожної особистості, безпосередньо самодіяльний і вільний спосіб розвитку і тим самим заперечує перетворене, елітарне, соціально розділене становлення суспільного потенціалу в рамках відчуження. Сутність творчості – свобода діяльності, пов'язана з інтересом до праці. Творчість – новий рівень свободи, що досягається в опосередкованості необхідністю, що трансформує діяльність у самодіяльність, при якій диктат суспільства над суб'єктом є зайвим із-за соціалізації самого суб'єкта. Самостійність у діяльності через своє власне заперечення повертає єдності людини з працею, її зацікавленості за рахунок надання роботі особистісно-значущого характеру. Критерій творчості – саморозвиток сутнісних сил відповідно до їх законів, що виявляється в її прогресивності, суспільній значущості, ефективності [16-21].

Тобто якщо модерністські орієнтації у суспільстві з'явилися у вигляді адміністрування, то постмодерні реалізуються як стимулювання. В результаті

насамперед саме через стимули розкриваються можливості інноваційно-синергетичного регулювання творчості. Причому необхідність у процесі нової післякризової модернізації руху від раціонально-бюрократичного управління трудовими відносинами класичного модерну Заходу та адміністрування в комуністичних країнах до інноваційно-синергетичного управління постмодерну приводить до доповнення "жорстких" організаційних технологій "м'якими", зокрема стосовно наукових кластерів[22-29]. В умовах відсутності лінійності модерну соціально-політичні зміни набувають багатовекторності і багатозначності, потребують урахування спонтанного і самокерованого характеру. Відтак, вивчення моделей і механізмів підвищення організаційної культури трудових відносин надає можливість стимулювання наукової творчості на базі моделі створення та реалізації стимулів, а також формування практичних рекомендацій, зв'язаних із використанням передових форм виробничої демократії, гнучких режимів роботи, збагаченням діяльності, групової організації, корпоративної культури та впровадженням проектно-матричного керування. Їх застосування розрізняється відповідно до зміни середовища організаційних структур: традиційних, раціонально-бюрократичних, раціонально-інноваційних та інноваційно-синергетичних.

Побудова моделі формування стимулів наукової творчості дозволяє виділити в ній елементи безпосередні (виробництво – потреби – інтереси – стимули – зацікавленість – ставлення до праці – творча активність) і непрямі (опосередкування стимулів впливом здібностей, цілей і цінностей, посилення ролі мотивів). Від комплексу утворення стимулів слід відрізнити систему реалізації стимулів (власне стимулювання), яка охоплює підсистеми розподільну і відтворювальну, а також стимулювання більш повного розвитку здібностей кожного і підвищення зацікавленості в ефекті. В процесі модернізації цілісне стимулювання має охопити розподіл грошових сум, праці, а також зростання самостійності при рівності Закону для всіх. Відтак, організаційна культура наукової творчості потребує: 1) розповсюдження гнучких режимів діяльності, 2) відбору місць "точечного розвитку", 3) вдосконалення законодавства, 4) розширення демократії та самодіяльності, 5) врахування традицій.

Особливість сьогодення – зростання творчості до найважливішої ознаки життєдіяльності, але у формах відчуження, перетворення, ірраціоналізму, що ускладнює вибір провідного напрямку прогресу. Творчість із соціально випадкової, елітної має стати загальною, але сьогодні пріоритетно зв'язана з певними видами діяльності (насамперед, художньої та наукової). Причому наукова поєднує якості універсальної та, у той же час, спеціалізованої. Втім, звісно, робітники наукового сектору не завжди є суб'єктами наукової творчості. І саме у практичних діях еліти, контроліти і псевдо(квазі)еліти нині формується відповідь на історичні виклики і визначається, стануть "точки розвитку" (НДДКР-

комплекси, галузі НТП, технопарки, багато з підприємств ВПК, освітньо-дослідно-промислові кластери) розвиватися на національній основі або будуть принесені у жертву політичним планам інтеграції до інших інфраструктур. Разом із тим, роль праці в житті, світогляді людини змінюється. Спроби ж надмірної абсолютизації праці як простого витрачання мускульної енергії, виконавської діяльності – очевидні рудименти часів до науково-технічної революції.

Висновки

Отже, нині зміцнюються тенденції формування економіки знань, підвищення комплексної ролі людського чинника та інноваційних проектів у забезпеченні посткризової якості розвитку країн. Але здійснюється це різноманітно, під впливом чинників циклічності, соціально-культурних факторів та конкретних ціннісних ієрархії суспільства. Втім змінюється не тільки положення окремих країн на вісях успіху, трансформуються й власне уявлення щодо прогресу. Наприклад, нині зовсім не якісь формальні конструкти, а якість життя і можливості творчості мають визначати показники прогресу країни; нові горизонти розвитку відкриваються тим державам, в яких суспільний устрій максимально сприяє реалізації творчого потенціалу громадян. Тому зараз для України особливо велике значення має створення та розповсюдження відносин творчості як прямого, універсального, доступного і тому демократичного та вільного шляху розвитку, що долає елітарне, соціально і політично поділене становище соціального потенціалу в межах відчуження.

Список літератури

1. *Стюарт Т. А.* Интеллектуальный капитал. Новый источник богатства организаций. – М.: Поколение, 2007. – 368 с.
2. *Брукс Э.* Интеллектуальный капитал. – СПб.: Питер, 2001. – 288 с.
3. *Шедяков В.Е.* Социальные регуляторы становления студенческой молодежи // Високи технології виховання: Тези Міжнар. наук.-практ. конф – Харків, 1995. – Ч.2. – С. 42-46.
4. *Шедяков В.Е.* Диалектическое единство гуманитарных наук и обеспечение целостности стимулирования творческой активности масс // Проблемы взаимодействия гуманитарных наук и повышения их роли в идеологическом обеспечении перестройки: Тез. Межвуз. научной конф.– Свердловск, 1989.– С.47-49.
5. *Шедяков В.Е.* Конкретное отношение к человеку – необходимость гуманизации науки и образования // Гуманизация науки и образования: Тез. научно-методол. конф.– Харьков, 1991.– С.101-102.
7. *Шедяков В.Е.* Стимулирование творчества и стимулирование творчеством // Философские и социальные проблемы гуманизации науки, техники и инженерного образования: Тез. Всесоюз. науч. конф.– Сумы, 1990.– С.100-101.
8. *Основи стійкого розвитку / За заг. ред. Л. Г. Мельника.* – Суми: Університетська книга, 2005. – 654 с.
9. *Стратегія інноваційного розвитку України на 2010 – 2020 роки в умовах глобалізаційних викликів.* – К.: Парламентське видавництво, 2009. – 628 с.
10. *Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004 – 2015 рр.) шляхом європейської інтеграції.* – К., 2005. – 93 с.
11. *Україна: Стратегічні пріоритети. Аналітичні оцінки / За ред. О. С. Власюка.* – К.: НІСД, 2006. – 576 с.
12. *Стратегічні виклики XXI ст. суспільству та економіці України в трьох томах / За ред. В. М. Гейця та ін.* – Т. 1. Економіка знань – модернізаційний проект України. – К.: Фенікс, 2007. – 544 с.

13. Чухно А.А. Нова економічна політика (теоретико-методологічні начала) // Економіка України.- 2005.- №6.- С.4-10.
14. www.nanonewsnet.ru/articles/2009/georgii-malinetski-doclod
15. *Alkaly R.* The New Economy. Farrar, Straus and Giroux. – NY, 2003. – 313 p.
16. *Шедяков В.Е.* Творческий труд – средство преодоления отчуждения // Деятельность: философский и психологический аспекты / Под ред. В.Н.Сагатовского.– Симферополь, 1988.– С.64-66.
17. *Lazarenko V., Shedyakov V.* Scientific-Intellectual Potential and Modernization of IR: Post-Soviet Conclusions & Perspectives // Current Research in Industrial Relations: Official Proceedings of the 10th AIRAANZ Conference. – Australia: Perth, 1996. – P.265–269.
18. *Lazarenko V., Shedyakov V.* Scientific-Intellectual Potential and Transformation of Industrial Relations in Ukraine // Communication Abstracts tracks 1-5: International Industrial Relations Association 10th World Congress. – USA: Washington, DC, 1995. – D.10.
19. *Lazarenko V., Shedyakov V.* Asian Model of IR Advancement: Experience from the Post-Soviet World // Democratization, Globalization and the Transformation of Industrial Relations in Asian Countries: Abstract Book of International Industrial Relations Association 3rd Asian Regional Congress.- Taiwan: Taipei, R.O.C., 1996.- P.61-63.
20. *Lazarenko V., Shedyakov V.* Privatization, social partnership and competitiveness development within the Post-Soviet IR Transformations // Developing competitiveness and social justice: the interplay between institutions and social partners.- Proceedings of the IIRA 11th World Congress. – Forum 6: Looking into the Next Century: Social Dialogue and Democratic Development. The Rediscovery of Pluralist Industrial Relations. – Bologna (Italy), September 22-26, 1998.- P.119-127.
21. *Lazarenko V., Shedyakov V.* Employment Models and HRM Strategies During Societal Transformation: Data from Ukraine and Russia // Central and Eastern Europe. – Industrial Relations and the Market Economy: Fifth IIRA European Relations Congress.- Ireland: Dublin, 1997.-Vol.8.- P.253-268.
22. *Шедяков В.Е.* Евразийский разлом: парадоксы постмодернизации (журнальный вариант доклада на Сессии 333 «Европа на пороге 2000 года» Зальцбургского Семинара) // Бизнес Информ. – 1996. – №10. – С.3–9; №11. – С.7–9.
23. *Шедяков В.Е.* Психологія організації наукової творчості // Соціальна психологія.– 2010. – №3(41). – С.19–28.
24. *Шедяков В.Е.* Регулирование трудовых отношений в период постсовременной модернизации общества // Социально-экономическое развитие нового типа: специфика, возможности, проблемы формирования: Тез. Междунар. конф.– Ч.2.– Харьков, 1993.– С.50-53.
25. *Шедяков В.Е.* К характеристике основных элементов механизма экономического стимулирования творческого труда // Вестн. Харьк.ун-та. – 1990. – №348. – С.86–92.
26. *Шедяков В.Е.* Стимулирование деятельности творческой и трудовой: диалектика общего и особенного // Социально-философские и методологические проблемы духовного производства: Тез. Респ. науч. конф. – Ч.2. – Ульяновск, 1990. – С.16–18.
27. *Тупик И., Фильчаков И.* Управление интеллектуальным капиталом // Менеджер по персоналу. – 2008. – №10. – С. 22–30.
28. *Шедяков В.Е.* Инновационное управление // Бизнес Информ. – 2002. – № 7–8. – С. 3–6.
29. *Иванов И.А.* Инновационный менеджмент.– Ростов н/Д.: БАРО-ПРЕСС, 2001. – 288 с.

В.Е. Шедяков

РАЗВИТИЕ ТВОРЧЕСТВА В ПРОЦЕССЕ ПОЛУЧЕНИЯ ОБРАЗОВАНИЯ – УСЛОВИЕ ФОРМИРОВАНИЯ СОВРЕМЕННОЙ ЛИЧНОСТИ.
В статье исследуется феномен творчества относительно особенностей современного образования и научной деятельности.

V. Shedyakov

DEVELOPMENT OF CREATIVITY IN THE PROCESS OF EDUCATION AS A CONDITION OF FORMATION OF A MODERN PERSONALITY
The article deals with the phenomenon of creativity in the context of modern education and scientific activity.